

Samenwerkend Toezicht Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Uitkomsten toezichtonderzoek Eindhoven

Toezichtonderzoek op beleidsniveau naar de verantwoorde zorg en ondersteuning van gezinnen met geringe sociale redzaamheid

November 2013

Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ) verstaat onder een gezin met geringe sociale redzaamheid een gezin met chronische problemen op meerdere leefgebieden (minimaal vier), waarvan de ouders niet in staat zijn deze problemen zelf op te lossen.

Kinderen van dat gezin lopen hierdoor permanent risico's en/of ondervinden problemen. Het gezin kent vaak een historie van – vastgelopen – hulpverleningstrajecten die niet tot het gewenste resultaat hebben geleid.

- Gezin: omvat één of meerdere ouders, één of meerdere kinderen;
- Chronisch: de problematiek is blijvend, maar kan wel in intensiteit fluctueren;
- Leefgebieden: gezin, wonen, werk, inkomen, gezondheid, onderwijs en veiligheid.

In deze factsheet leest u de uitkomsten van de eerste fase van het toezichtonderzoek van Samenwerkend Toezicht Jeugd naar de aanpak van de gemeente en haar netwerkpartners voor gezinnen met geringe sociale redzaamheid (GGSR).

Deze fase van het toezichtonderzoek richt zich op de vraag of gemeenten en betrokken lokale partijen op beleidsniveau de zorg en ondersteuning voor deze gezinnen toereikend hebben vormgegeven.

De zorg en ondersteuning van deze kwetsbare gezinnen mag niet alleen afhangen van de (toevallige) inzet van betrokken medewerkers of organisaties. Dit vraagt van gemeenten om samen met betrokken lokale partijen een overkoepelende beleidsvisie te realiseren en afspraken te maken over hoe de zorg en ondersteuning voor deze gezinnen op verantwoorde wijze tot stand komt. Het belang hiervan wordt met de naderende inwerkingtreding van de nieuwe Jeugdwet en de daarmee gepaard gaande verschuivende verantwoordelijkheden, alleen maar groter.

In het kader van dit toezichtonderzoek hebben de samenwerkende jeugdinspecties vragenlijsten uitgezet bij de gemeente en de – door de gemeente aangegeven – belangrijkste netwerkpartners (maximaal drie). Tevens zijn de door de gemeente aangeleverde documenten in het onderzoek betrokken.

Op basis van de verzamelde informatie heeft STJ de binnen de gemeente bestaande aanpak(ken) voor GGSR beoordeeld aan de hand van het daarvoor ontwikkelde toetsingskader. STJ heeft beoordeeld of op beleidsniveau de aanpak geborgd is en of de vastgelegde werkwijze dan wel de gemaakte afspraken richtinggevend zijn voor de betrokken lokale partijen.

Samenwerkend Toezicht Jeugd vraagt de gemeente en haar netwerkpartners de verbeterpunten die in deze factsheet zijn genoemd op te pakken. STJ verwacht van de betrokken partijen na een jaar een rapportage over de voortgang.

Meer informatie over het toezichtonderzoek en het toetsingskader vindt u op www.toezichtggsr.nl.

Context Eindhoven

De gemeente Eindhoven heeft ruim 217.000 inwoners, de stad telt volgens de gegevens van het CBS uit 2012 zo'n 29.600 meerpersoonshuishoudens met kinderen (dat zijn gezinnen met één of twee volwassenen en ten minste één kind). De gemeente schat het aantal gezinnen dat voldoet aan de STJ-definitie van gezinnen met geringe sociale redzaamheid op 1000 tot 1500.

In het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven werken 21 gemeenten in het kader van de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten, samen aan de nieuwe jeugdzorgtaken. Op 12 juni 2013 is de notitie 21 voor de jeugd vastgesteld.

In 2012 is ter inspiratie een functioneel model ontworpen op basis waarvan de afzonderlijke gemeenten en subregio's hun beleid verder vormgeven. Uitgangspunten en functioneel model zijn gebaseerd op het Wrap Around Care-model voor jeugdigen en gezinnen met meervoudige problematiek. Dit model staat voor een werkwijze waarbij een 'generalist' op basis van het gezinsplan, praktische vraaggerichte ondersteuning biedt in het gezin en andere noodzakelijke ondersteuning organiseert rondom het gezin. De generalist activeert de eigen kracht en het sociale netwerk van het gezin.

In het Programma Jeugd en Gezin 2013-2015 Eindhoven(se) jong van september 2012 wordt door de gemeente een beeld geschetst voor het toekomstige sociale domein. Hierbij is zoveel als mogelijk rekening gehouden met de op handen zijnde veranderingen, zoals transitie Jeugdzorg, Passend Onderwijs, AWBZ transitie en Wet werken naar Vermogen (nu Participatiewet). Hoe het sociale domein er in 2015 precies uitziet, is nog niet helder, de gemeente geeft aan momenteel in een overgangsfase te verkeren.

De gemeente Eindhoven heeft voor gezinnen met multicomplexe problematiek op dit moment twee aanpakken. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) organiseert casusoverleggen op maat, voor gezinnen waar sprake is van multicomplexe problematiek op meerdere leefgebieden (aanpak 1 genaamd Casusregie en inzet gezinscoaching).

Daarnaast wordt er sinds september 2012 ook gewerkt vanuit de aanpak WIJ Eindhoven. WIJ Eindhoven behelst een systeem-innovatie op het sociale domein, waarbij de eigen kracht van burgers en het eigen sociale netwerk leidend is. Generalistische teams in de wijken gaan met de (hulp)vraag van inwoners aan de slag en kunnen hierbij, waar nodig, specialistische hulp inroepen. Deze aanpak is inmiddels in twee wijken van de gemeente gestart (aanpak 2 genaamd WIJ Eindhoven).

In deze factsheet worden beide aanpakken beoordeeld:

- Casusregie en inzet Gezinscoaching
- WIJ Eindhoven

Aanpak: Casusregie en inzet gezinscoaching

De gemeente heeft de vragenlijst betreffende deze aanpak ingevuld en relevante documentatie toegestuurd. Een – beperktere – vragenlijst over deze aanpak is ingevuld door:

- ZuidZorg
- Lumens Groep
- Radar Uitvoering

Deze netwerkpartners zijn aangedragen door de gemeente. Op basis van de ingevulde vragenlijsten en de aangeleverde informatie gezamenlijk heeft STJ de beoordeling gemaakt.

Beschrijving

In gezinnen waar sprake is van complexe problematiek op meerdere leefgebieden en bij meerdere gezinsleden wordt door het Centrum voor Jeugd en Gezin een casusoverleg op maat georganiseerd, waarbij een plan van aanpak wordt gemaakt en een gezinscoach in het gezin wordt ingezet. Dit is de casusregie.

Er zijn drie vormen van gezinscoaching uitgevoerd door verschillende organisaties. Namelijk:

- praktische gespecialiseerde thuisbegeleiding (PGTB) door ZuidZorg,
- gezinscoaching door de Lumens Groep en
- gezinscoaching in een gedwongen kader door Radar.

De PGTB omvat ondersteunende en praktische activiteiten, gericht op de bevordering of het behoud van zelfredzaamheid en participatie van het gezin aan de samenleving.

De gezinscoaching (in het vrijwillig kader) wordt ingezet, waar er sprake is van zorgen over de ontwikkeling en veiligheid van kinderen, het gezin meerdere problemen op meerdere leefgebieden tegelijkertijd heeft, de grip op de eigen situatie kwijt is, een beperkt sociaal netwerk heeft, etc. Het belangrijkste aandachtsveld van de gezinscoach is het aanbieden van praktische hulp, het coördineren van verschillende vormen van hulpverlening en de relationele en pedagogische competenties van de ouders versterken.

Gezinscoaching in een gedwongen kader is een intensieve vorm van gezinsondersteuning die wordt ingezet bij gezinnen die zelf niet de regie over de noodzakelijke hulpverlening ter hand kunnen nemen en niet gemotiveerd zijn. Het betreft multiprobleemgezinnen waar de reguliere hulpverlening niet meer binnen mag, kan, wil of durft te komen en waar ernstige zorgen zijn omtrent de ontwikkeling van de kinderen.

De gemeente schat het aantal gezinnen dat voor casusregie en gezinscoaching in aanmerking komt op 400.

Bevindingen toezichtonderzoek

Samenwerkend Toezicht Jeugd heeft de aanpak 'Casusregie en inzet gezinscoaching' getoetst aan de hand van vijf thema's voor verantwoorde zorg en ondersteuning voor gezinnen met een geringe sociale redzaamheid. De vijf thema's zijn:

- **Toeleiding:** gezinnen zijn in beeld en worden bereikt met de aanpak
- **Gezin centraal:** de aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal
- **De aanpak:** de aanpak is planmatig, samenhangend en vasthoudend en de regisseur is toegerust
- **Samenwerking:** er moet goede samenwerking zijn tussen de instanties die bij een gezin betrokken zijn
- **Continu:** indien nodig moeten zorg en ondersteuning langdurig kunnen worden ingezet, in wisselende aard en intensiteit

Deze thema's zijn verder uitgewerkt in criteria en bijbehorende indicatoren. De onderstaande tabel bevat de bevindingen van STJ per indicator uit het toetsingskader, waarmee STJ beoordeelt of op beleidsniveau de zorg en ondersteuning aan gezinnen met geringe sociale redzaamheid op toereikende wijze is vormgegeven. Per indicator wordt aangegeven of de zorg en ondersteuning vanuit de aanpak daaraan voldoet (✓) dan wel of er een verbeterpunt is (X).

Toeleiding		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
GGSR zijn in beeld	Alle netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving van GGSR	✓ De gemeente en de netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving, het gaat daarbij om gezinnen met complexe problematiek op meerdere leefgebieden en bij meerdere gezinsleden waarbij meerdere partijen betrokken zijn.
	De gemeente heeft zicht op de populatie GGSR	✓ De gemeente weet in welke wijken deze gezinnen zich met name bevinden en om hoeveel gezinnen het ongeveer gaat. De schatting loopt van 1000 tot 1500 gezinnen.
De aanpak bereikt alle gezinnen waarvoor dit nodig is	De netwerkpartners weten waar gezinnen voor de aanpak kunnen worden aangemeld	✓ De netwerkpartners zijn bekend met de aanmeldpunten voor deze aanpak. Alle partijen noemen hier het CJG.
	Netwerkpartners en alle relevante partijen melden GGSR aan voor de aanpak	✓ De aanmeldingen komen met name vanuit de betrokkenen netwerkpartners. Het meest worden genoemd het AMK, WSG, MEE, onderwijs/leerplicht, BJZ en organisaties voor jeugd en opvoedhulp.

Gezin centraal		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal	Binnen de aanpak wordt de eigen kracht van het gezin ondersteund en benut	✓ De eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid van het gezin wordt benut en ondersteunt. Het gezin wordt betrokken bij de aanpak, zowel bij het bepalen wat nodig is als wat het gezin zelf kan oppakken.
	Binnen de aanpak wordt het sociale netwerk van het gezin benut	✓ De inzet van professionals en vrijwilligers is erop gericht het sociale netwerk te activeren en waar nodig op zoek te gaan naar krachten in de omgeving.
	Binnen de aanpak is de behoefte van het gezin uitgangspunt bij het bepalen wat nodig is	✓ De behoefte van het gezin vormt het uitgangspunt, samen met het gezin worden de doelen voor de korte en voor de langere termijn geformuleerd.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Planmatig	De gemeente heeft beleid voor de groep GGSR De gemeente zorgt voor een gezamenlijke visie op de aanpak voor GGSR De netwerkpartners hebben gezamenlijke doelen geformuleerd ten aanzien van de aanpak van GGSR	✓ De gemeente heeft vanuit het programma Jeugd en Gezin en vanuit het Actieplan Versterking Ketenregie, eigen beleid voor de doelgroep GGSR. Casussen waarbij sprake is van complexe en risicovolle situaties, multiprobleemsituaties en/of noodzaak van acuut ingrijpen dienen te worden aangemeld bij het Centrum voor Jeugd en Gezin. ✓ De netwerkpartners leveren de interventies vanuit hun eigen organisatie. De geformuleerde doelen liggen in elkaars verlengde. Zo spreekt de ene ondervraagde over het afstemmen met andere partijen waardoor dubbel werk voorkomen wordt, de anderen over situaties waarbij laagdrempelig hulpverlening wordt gegeven om erger te voorkomen en over het stabiliseren van de gezinssituatie.
	De resultaten van de aanpak worden bijgehouden De netwerkpartners evalueren de resultaten van de aanpak De gemeente evalueert de resultaten van de aanpak Op basis van de evaluatie wordt het beleid gecontinueerd dan wel bijgesteld	✓ Via regelmatige evaluaties en rapportages over de resultaten op casusniveau, worden de resultaten van de aanpak bijgehouden. De netwerkpartners moeten zich daarover aan de gemeente verantwoorden. ✗ Doordat de gemeente de aanpak aan het omvormen is naar 'WIJ Eindhoven' wordt aan het evalueren van deze aanpak minder aandacht besteed. De evaluatie wordt dan ook niet meer gebruikt voor het continueren en bijstellen van het beleid.
Een toegeruste regisseur	In de aanpak is er één centrale persoon voor het gezin die de intensieve zorg en ondersteuning aan het gezin op elkaar afstemt (de regisseur)	✓ In de aanpak is er een gezinscoach voor het gezin die de intensieve zorg en ondersteuning voor het gezin op elkaar afstemt.
	De doorzettingsmacht voor de regisseur is geregeld De regisseur is voldoende toegerust om zijn functie uit te oefenen	✗ Twee van de drie netwerkpartners geven aan dat de doorzettingsmacht voor de regisseur niet geregeld is. ✓ De gezinscoach beschikt over een aantal competenties, hij moet in staat zijn een vertrouwensband op te bouwen en te onderhouden, praktische hulp te bieden naar instanties en over regelgeving. In staat zijn gezinsleden te activeren en te versterken. Hij moet kunnen inspringen bij crisissituaties en in staat zijn een netwerk op te bouwen en te coördineren. LET OP: De gemeente geeft aan dat er duidelijke afspraken zijn gemaakt ten aanzien van de maximale caseload van een regisseur. Maar twee van de drie netwerkpartners zijn hier niet van op de hoogte.
Samenhangend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat de netwerkpartners werken met een gezamenlijk plan per gezin	✓ Alle ondervraagden geven aan dat er wordt gewerkt met een gezamenlijk plan per gezin. LET OP: Een netwerkpartner geeft daarbij aan dat dit plan niet automatisch leidend is voor het handelen.
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat deze betrekking heeft op de problemen van alle gezinsleden en op alle leefgebieden	✓ Het plan omvat het hele gezin en heeft betrekking op alle leefgebieden.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Vasthoudend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat outreachend wordt gewerkt	✓ De gezinscoach werkt in de thuissituatie/leefwereld van het gezin en pakt zaken op die relevant zijn om tot resultaat te komen.
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat het gezin niet wordt losgelaten	✗ Gemeente en twee netwerkpartners geven aan dat de aanpak wordt afgesloten als het gezin niet meer wil meewerken of niet meer openstaat voor hulpverlening. Voor twee van de ondervraagde netwerkpartners geldt dat drang en dwang deel uitmaakt van de aanpak.

Samenwerking		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Coördinatie	De gemeente voert regie op de aanpak voor GGSR	✓ De gemeente voert regie op de aanpak Casusregie en inzet gezinscoaching. De financiering en aansturing op het proces vindt plaats door de gemeente, de aansturing op de inhoud door de gezincoaches bij de netwerkpartners.
	Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld	✓ Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld. Casussen kunnen worden besproken in het Casuoverleg risicojeugd en vervolgens worden opgeschaald via het beschreven escalatiemodel. Deze is vastgelegd in de samenwerkingsafspraken Pijler Risicojeugd van 2009.
Benodigde partijen werken mee aan de aanpak	Alle partijen die relevant zijn, zijn verbonden aan de aanpak	✓ In de samenwerkingsafspraken 'Pijler Risicojeugd, Centrum voor Jeugd en Gezin', zijn de partijen die de kerngroep van het casuoverleg risicojeugd vormen genoemd. Dit zijn: BJZ, Lumens Groep Eindhoven, GGD ZuidZorg, Raad voor de Kinderbescherming, Novadic-Kentron, GGZE, MEE, Politie en gemeente. In overleg wordt bepaald of daar nog andere partijen aan moeten worden toegevoegd. Positief is dat niet alleen zorgpartijen betrokken zijn maar ook politie en woningbouw.
	Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de aanpak	✓ De samenwerkingsafspraken die gemaakt zijn over de aanpak zijn beschreven in de hierboven genoemde nota, die als aanvulling geldt op het convenant Zorg voor Jeugd.
	De netwerkpartners geven hun medewerkers de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de intensieve zorg en ondersteuning voor de gezinnen	✓ De medewerkers van de netwerkpartners hebben de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de benodigde zorg en ondersteuning. Dit gebeurt in overleg met het gezin en passend binnen het plan van aanpak. Waar nodig en wenselijk wordt tussentijds een casuoverleg met partners en het gezin georganiseerd, de coach heeft daarbij de regie en opereert als zelfstandig professional.
Toereikende informatie	Netwerkpartners hebben afspraken gemaakt over het actief delen van informatie	✓ Door de gemeente en de netwerkpartners wordt aangegeven dat er afspraken zijn gemaakt over het delen van informatie. LET OP: Een van de netwerkpartners geeft aan dat bij het delen van informatie er structurele problemen zijn met één partij en dat als cliënt geen toestemming geeft het altijd lastig is.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Continu		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De duur van de aanpak is toereikend	De afspraak is dat de intensieve zorg en ondersteuning doorlopen totdat de problemen zijn opgelost of beheersbaar zijn	✓ Voor alle trajecten geldt een maximale duur die per traject in lengte varieert en waarbij de mogelijkheid bestaat vervolfbegeleiding in te zetten.
De aanpak is flexibel	Netwerkpartners zorgen voor beschikbaarheid van zorg en ondersteuning voor de gezinnen binnen de aanpak	✗ Er zijn geen afspraken gemaakt om te voorkomen dat gezinnen binnen de aanpak moeten wachten op zorg en ondersteuning. In de praktijk zijn er knelpunten; zo zijn er wachtlijsten voor bepaalde specialistische zorg en kunnen regels van betrokken organisaties in de weg staan.
De aanpak krijgt indien nodig een vervolg	Netwerkpartners hebben de afspraak gemaakt dat de intensieve zorg en ondersteuning indien nodig een vervolg kunnen krijgen	✓ Alle ondervraagden geven aan dat er afspraken worden gemaakt over de manier waarop het gezin gevolgd kan worden. De wijze waarop is afhankelijk van welke soort gezinscoaching wordt ingezet.

Conclusie

Hieronder leest u een conclusie vanuit de bevindingen op de vijf thema's uit het toetsingskader. Deze toetsing richt zich op de vraag of gemeenten en betrokken lokale partijen op beleidsniveau de zorg en ondersteuning voor deze kwetsbare gezinnen toereikend hebben vormgegeven. In deze conclusie is niet gestreefd naar volledigheid. Er is met name gekeken naar de belangrijkste punten waarmee Eindhoven in het vormgeven van zorg en ondersteuning voor GGSR op de goede weg is en de punten die extra aandacht behoeven omdat deze een belangrijk risico behelzen.

Toeleiding

Wat gaat goed?

De gemeente heeft een beeld van hoeveel gezinnen met geringe sociale redzaamheid zich binnen de gemeentegrenzen bevinden en in welke wijken zij voornamelijk wonen.

De toeleiding vindt heel duidelijk plaats via het CJG, dit is bij alle betrokkenen bekend. Dit verkleint het risico dat gezinnen die dit wel nodig hebben uiteindelijk niet in de daarvoor bestemde aanpak komen.

Wat kan beter?

Gezin centraal

Wat gaat goed?

Met name het vergroten van de zelfredzaamheid van deze gezinnen wordt met deze aanpak gestimuleerd. De eigen kracht en het sociale netwerk van het gezin worden geactiveerd.

Wat kan beter?

Aanpak

Wat gaat goed?

Binnen de aanpak van Casusregie en gezinscoaching is maatwerk mogelijk. Door de drie verschillende manieren waarop gezinscoaching kan worden ingezet, past de wijze waarop dit gebeurt bij de behoefte van en wat er nodig is voor het gezin.

Wat kan beter?

Samenwerking

Wat gaat goed?

Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met een groot aantal partijen, hierdoor is iedereen die van belang is betrokken bij de aanpak. In de samenwerkingsafspraken Pijler Risicojeugd is onder andere de escalatieprocedure geregeld.

Wat kan beter?

Continu

Wat gaat goed?

Wat kan beter?

De continuïteit van zorg voor het gezin kan in het geding komen doordat er geen afspraken zijn gemaakt over de beschikbaarheid van zorg en ondersteuning die deze toch al kwetsbare gezinnen nodig hebben. Dit blijkt in de praktijk ook tot problemen te leiden.

Aanpak: WIJ Eindhoven

De gemeente heeft de vragenlijst betreffende deze aanpak ingevuld en relevante documentatie toegestuurd. Een – beperktere – vragenlijst over deze aanpak is ingevuld door:

- Lumens Groep
- WIJ Eindhoven
- ZuidZorg

Deze netwerkpartners zijn aangedragen door de gemeente. Op basis van de ingevulde vragenlijsten en de aangeleverde informatie gezamenlijk heeft STJ de beoordeling gemaakt.

Beschrijving

De aanpak WIJ Eindhoven is in september 2012 gestart. De aanpak is voor iedere burger in Eindhoven en richt zich dus niet uitsluitend op multiprobleemgezinnen.

De aanpak wordt op dit moment in twee gebieden toegepast. Het is de bedoeling dat deze aanpak in de periode tot 2015 over heel Eindhoven wordt uitgerold waardoor er uiteindelijk 10 WIJteams in de gemeente zullen zijn.

WIJ Eindhoven vormt de transformatie van het Sociale Domein:

- van aanbodgericht naar vraaggericht;
- van multidisciplinair naar integraal;
- van stedelijk naar wijkgericht.

In deze aanpak wordt preventief te werk te gegaan, dicht bij de burger. Daarbij wordt in eerste instantie de ‘basisstructuur’ voor het gezin op orde gebracht. De basisstructuur kent een aantal onderdelen die voor alle jeugdigen en hun ouders toegankelijk zijn, zoals eigen kracht conferenties, Triple P, Homestart-Doorstart en maatjesproject. Personen/gezinnen worden gestimuleerd zoveel mogelijk zelf zaken op te pakken (eigen kracht) of samen met anderen (samenkracht, mantelzorg, vrijwilligerswerk etc.). Indien er professionele inzet nodig is, dan is er een generalisten-team in de wijk. Het uitgangspunt is ‘1 gezin, 1 plan en 1 contact-persoon’. Alleen indien het echt nodig is, wordt gespecialiseerde hulp (tweede lijn) ingezet.

Eindhoven geeft aan dat op dit moment 300 gezinnen ondersteund worden vanuit de aanpak WIJ Eindhoven.

Bevindingen toezichtonderzoek

Samenwerkend Toezicht Jeugd heeft 'WIJ Eindhoven' getoetst aan de hand van vijf thema's voor verantwoorde zorg en ondersteuning voor gezinnen met een geringe sociale redzaamheid. De vijf thema's zijn:

- **Toeleiding:** gezinnen zijn in beeld en worden bereikt met de aanpak
- **Gezin centraal:** de aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal
- **De aanpak:** de aanpak is planmatig, samenhangend en vasthoudend en de regisseur is toegerust
- **Samenwerking:** er moet goede samenwerking zijn tussen de instanties die bij een gezin betrokken zijn
- **Continu:** indien nodig moeten zorg en ondersteuning langdurig kunnen worden ingezet, in wisselende aard en intensiteit

Deze thema's zijn verder uitgewerkt in criteria en bijbehorende indicatoren. De onderstaande tabel bevat de bevindingen van STJ per indicator uit het toetsingskader, waarmee STJ beoordeelt of op beleidsniveau de zorg en ondersteuning aan gezinnen met geringe sociale redzaamheid op toereikende wijze is vormgegeven. Per indicator wordt aangegeven of de zorg en ondersteuning vanuit de aanpak daaraan voldoet (✓) dan wel of er een verbeterpunt is (X).

Toeleiding		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
GGSR zijn in beeld	Alle netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving van GGSR	✓ De gemeente en twee van de netwerkpartners hanteren een zeer brede omschrijving van de doelgroep. De aanpak is voor iedere burger en richt zich dus niet uitsluitend op multiprobleemgezinnen. Een netwerkpartner blijft dichter bij de MPG-definitie.
	De gemeente heeft zicht op de populatie GGSR	✓ De gemeente weet in welke wijken deze gezinnen zich met name bevinden en om hoeveel gezinnen het ongeveer gaat. De schatting loopt van 1000 tot 1500 gezinnen. LET OP: De kans bestaat dat de gemeente in de toekomst geen zicht meer heeft op de doelgroep GGSR, omdat iedere inwoner voor de aanpak 'WIJ Eindhoven' in aanmerking kan komen.
De aanpak bereikt alle gezinnen waarvoor dit nodig is	De netwerkpartners weten waar gezinnen voor de aanpak kunnen worden aangemeld	✓ Gemeente en netwerkpartners noemen een groot aantal aanmeldpunten. Alle partijen noemen, onderwijs, GGD, CJG, politie. Daarnaast kunnen gezinnen zichzelf aanmelden of kunnen zij aangemeld worden door partners binnen het sociale domein.
	Netwerkpartners en alle relevante partijen melden GGSR aan voor de aanpak	✓ Binnen de twee startgebieden van WIJ Eindhoven worden door de teamleden van de WIJteams individuen en gezinnen voor de aanpak gemeld.

Gezin centraal		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal	Binnen de aanpak wordt de eigen kracht van het gezin ondersteund en benut	✓ De eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid van de burger is een belangrijk uitgangspunt van de WIJ Eindhoven aanpak.
	Binnen de aanpak wordt het sociale netwerk van het gezin benut	✓ Zoveel als kan wordt uitgegaan van de eigen kracht van jeugdigen en hun ouders en van hun sociaal netwerk. De inzet van professionals en vrijwilligers is erop gericht deze kracht te activeren en waar nodig op zoek te gaan naar krachten in de omgeving.
	Binnen de aanpak is de behoefte van het gezin uitgangspunt bij het bepalen wat nodig is	✓ De aanpak is sterk vraaggericht en gaat uit van de vragen die uit het gezin komen.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Planmatig	De gemeente heeft beleid voor de groep GGSR De gemeente zorgt voor een gezamenlijke visie op de aanpak voor GGSR De netwerkpartners hebben gezamenlijke doelen geformuleerd ten aanzien van de aanpak van GGSR	✓ De gemeente heeft vanuit het programma Jeugd en Gezin eigen beleid mede voor de doelgroep GGSR. Daarnaast heeft de gemeente vanuit de WIJ Eindhoven aanpak beleid voor het sociale domein, maar daarbij niet meer specifiek alleen voor de groep GGSR. ✓ De geformuleerde doelen van de gemeente en de netwerkpartners komen met elkaar overeen. Zo spreken alle partijen van het vergroten van 'eigen kracht en regie' op het leven en van het terugbrengen van dure specialistische inzet.
	De resultaten van de aanpak worden bijgehouden De netwerkpartners evalueren de resultaten van de aanpak De gemeente evalueert de resultaten van de aanpak Op basis van de evaluatie wordt het beleid gecontinueerd dan wel bijgesteld	✓ Op casusniveau worden bij de start de gewenste resultaten benoemd en wordt dit bijgehouden. ✓ Een eerste evaluatie moet nog later in 2013 plaatsvinden maar de eerste ervaringen zijn positief. Er is een o-meting gedaan en er is een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) gemaakt. Bij de evaluatie zal opnieuw gemeten en geëvalueerd gaan worden waarbij gekeken wordt of de beoogde resultaten behaald zijn. Het volgen en meten van de maatschappelijke effecten vindt plaats in het WIJportaal, waar de informatie vanuit het registratiesysteem van de WIJteams terecht komt.
Een toegeruste regisseur	In de aanpak is er één centrale persoon voor het gezin die de intensieve zorg en ondersteuning aan het gezin op elkaar afstemt (de regisseur)	✓ Binnen de aanpak is er een centrale persoon, de 'WIJ-professional' die de zorg en ondersteuning op elkaar afstemt.
	De doorzettingsmacht voor de regisseur is geregeld	✓ De regisseur (de WIJ-professional) is in staat zelf in te grijpen en de leiding te nemen als dat nodig is. Daarvoor is voldoende doorzettingsmacht geregeld. Een van de netwerkpartners geeft aan onvoldoende bevoegdheden te hebben.
	De regisseur is voldoende toegerust om zijn functie uit te oefenen	✓ De 'WIJ-professional' is afkomstig uit specialistische organisaties, instellingen en instanties. Deze teamleden handelen generiek maar brengen specifieke kennis en kunde mee. Door dit te delen met elkaar in het team, maken de teamleden elkaar generieker. LET OP: Alle ondervraagden geven aan dat er geen expliciete afspraken zijn gemaakt over de maximale caseload.
Samenhangend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat de netwerkpartners werken met en gezamenlijk plan per gezin	✓ Er wordt gewerkt met een gezamenlijk plan dat door de generalist samen met het gezin wordt opgesteld. LET OP: Een netwerkpartner geeft aan dat dit plan niet automatisch leidend is voor het handelen.
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat deze betrekking heeft op de problemen van alle gezinsleden en op alle leefgebieden	✓ De aanpak heeft betrekking op alle problemen van alle gezinsleden en op alle leefgebieden.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Vasthoudend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat outreachend wordt gewerkt	✓ Door in de wijk aanwezig te zijn, dichtbij het gezin te zijn en outreachend contact te zoeken met het gezin zorgt de generalist ervoor dat de huishoudens in beeld komen en blijven bij 'WIJ Eindhoven'.
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat het gezin niet wordt losgelaten	✓ Ondersteuning vanuit 'WIJ Eindhoven' is vanuit een vrijwillig kader. Drangmaatregelen kunnen wel opgelegd worden, maar geen formele maatregel. Er wordt momenteel gekeken hoe de samenwerking met Bureau Jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming vorm kan krijgen. Als het gezin niet meer wil meewerken en de inschatting is dat er kinderen gevaar lopen, dan volgt er een AMK-melding. De generalist blijft voor het gezin bereikbaar, ook na afloop van de hulpvraag.

Samenwerking		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Coördinatie	De gemeente voert regie op de aanpak voor GGSR	✓ De gemeente voert de regie op 'WIJ Eindhoven', tot 2015 zal deze aanpak worden uitgerold over de hele gemeente. De aansturing op het proces ligt bij 'WIJ Eindhoven'. Op dit moment is men in twee gebieden van start gegaan.
	Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld	✓ Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld. Casussen kunnen worden besproken in het Casusoverleg risicojeugd en vervolgens worden opgeschaald via het beschreven escalatiemodel. Deze is vastgelegd in de samenwerkingsafspraken Pijler Risicojeugd van 2009.
Benodigde partijen werken mee aan de aanpak	Alle partijen die relevant zijn, zijn verbonden aan de aanpak	✓ Veel partijen die relevant zijn, zijn verbonden aan de aanpak. De werkwijze 'WIJ Eindhoven' is vooraf niet al helemaal dichtgetimmerd, niet alles ligt al vast in convenanten en samenwerkingsafspraken. Dit zal werkende weg gebeuren als de aanpak over de hele gemeente is uitgerold (2015).
	Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de aanpak	✗ Er zijn nog geen formele samenwerkingsafspraken gemaakt, de participerende organisaties detacheren teamleden momenteel via een 'om niet' constructie. Vanuit de wijkteams waar alle partijen vertegenwoordigd zijn worden afspraken gemaakt. Inmiddels participeren meer dan 12 organisaties.
	De netwerkpartners geven hun medewerkers de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de intensieve zorg en ondersteuning voor de gezinnen	✓ De netwerkpartners geven aan dat hun medewerkers de bevoegdheid hebben om beslissingen te nemen over de intensieve zorg en ondersteuning aan de gezinnen.
Toereikende informatie	Netwerkpartners hebben afspraken gemaakt over het actief delen van informatie	✓ Door de gemeente en de netwerkpartners wordt aangegeven dat er afspraken zijn gemaakt over het delen van informatie. LET OP: Een van de netwerkpartners geeft aan dat er in de praktijk problemen zijn met wat men wel en niet mag delen. Privacyaspecten spelen daarbij een rol, evenals het bespreekbaar maken van opgevangen signalen.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Continu		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De duur van de aanpak is toereikend	De afspraak is dat de intensieve zorg en ondersteuning doorlopen totdat de problemen zijn opgelost of beheersbaar zijn	✓ De rol van 'WIJ Eindhoven' stopt niet. Op het moment dat het gezin geen hulpvragen meer heeft zal de betrokkenheid van de generalist geminimaliseerd worden. Wanneer het gezin na een bepaalde periode wel weer een hulpvraag heeft zal de generalist weer intensiever contact met het gezin hebben. De generalist blijft voor het gezin bereikbaar.
De aanpak is flexibel	Netwerkpartners zorgen voor beschikbaarheid van zorg en ondersteuning voor de gezinnen binnen de aanpak	✗ Er zijn geen afspraken gemaakt om te voorkomen dat gezinnen binnen de aanpak moeten wachten op zorg en ondersteuning. Volgens een netwerkpartner worden in de praktijk zaken direct vanuit de buurtteams opgepakt.
De aanpak krijgt indien nodig een vervolg	Netwerkpartners hebben de afspraak gemaakt dat de intensieve zorg en ondersteuning indien nodig een vervolg kunnen krijgen	✓ Volgens de gemeente is er hierbij sprake van maatwerk. Volgens een tweetal netwerkpartners is er een waakvlambaanbod waarbij het gezin bij 'WIJ Eindhoven' in beeld blijft. De andere netwerkpartner is van mening dat de aanpak vanuit WIJ Eindhoven indien nodig een vervolg krijgt vanuit reguliere zorg.

Conclusie

Hieronder leest u een conclusie vanuit de bevindingen op de vijf thema's uit het toetsingskader. Deze toetsing richt zich op de vraag of gemeenten en betrokken lokale partijen op beleidsniveau de zorg en ondersteuning voor deze kwetsbare gezinnen toereikend hebben vormgegeven. In deze conclusie is niet gestreefd naar volledigheid. Er is met name gekeken naar de belangrijkste punten waarmee Eindhoven in het vormgeven van zorg en ondersteuning voor GGSR op de goede weg is en de punten die extra aandacht behoeven omdat deze een belangrijk risico behelzen.

Toeleiding

Wat gaat goed?	Wat kan beter?
	De gemeente heeft met de aanpak WIJ Eindhoven, en het daarin opgaan van de aanpak 'Casusregie en gezinscoaching, niet meer specifiek de gezinnen met geringe sociale redzaamheid (GGSR) in beeld. Dit brengt het risico met zich mee dat gezinnen die dat nodig hebben niet in de aanpak komen.

Gezin centraal

Wat gaat goed?	Wat kan beter?
Binnen de aanpak is de behoefte van het gezin het uitgangspunt, de aanpak is sterk vraaggericht en gaat uit van de vragen die uit het gezin komen.	

Aanpak

Wat gaat goed?	Wat kan beter?
Er wordt gewerkt met een gezamenlijk plan dat door de generalist samen met het gezin wordt opgesteld.	Het regelen van randvoorwaarden zoals doorzettingsmacht alsmede het kunnen inzetten van drang en dwang moeten nog verder worden uitgewerkt.

Samenwerking

Wat gaat goed?	Wat kan beter?
Binnen de aanpak WIJ Eindhoven, zijn opschalingsmogelijkheden geregeld en hebben de betrokken partijen de bevoegdheid beslissingen te nemen.	Nog niet alle afspraken zijn formeel vastgelegd, deze zullen werkende weg tot stand komen. Het risico dat hierbij bestaat is dat de betrokkenheid van de partijen verschillend kan zijn. Ondanks dat er over de informatie-uitwisseling afspraken zijn gemaakt, blijkt in de praktijk dat privacyaspecten dit soms bemoeilijken.

Continu

Wat gaat goed?	Wat kan beter?
De nieuwe werkwijze omvat een totaalaanpak, waarbij het gezin ook als er geen hulpvraag meer is, in beeld blijft.	